

OCENE IN POROČILA

Anja Dular, **Pragodovinska grobišča v okolici Vinjega vrha nad Belo cerkvijo. Šmarjeta II.** Die vorgeschichtlichen Nekropolen in der Umgebung von Vinji vrh oberhalb von Bela cerkev. Ljubljana : Narodni muzej, 1991. 196 strani (sl.) 26, tab. 88 (Katalogi in monografije. Catalogi et monographiae; 26)

Monografija o znamenitem dolenskem najdiščnem skupku, ki je v dosednji strokovni literaturi znano kot Šmarjeta, pomeni prijeten novum, ne le za arheologa, ampak tudi za zgodovinarja. Obravnava namreč dunajski fond izkopanin s tega najobsežnejšega železnodobnega kompleksa pri nas, ki ima še to zanimivost, da se kontinuirano nadaljuje še v rimsko dobo in celo v čas velikega preseljevanja narodov. Predmeti izvirajo predvsem iz grobnih gomil in tudi iz ravnih grobov, izkopani pa so bili v zadnji četrtini 19. stoletja. Arheološko drobno gradivo hranijo v dveh dunajskih ustanovah, Prirodoslovnem muzeju (Naturhistorisches Museum) in na Inštitutu za pragodovino in zgodnjo zgodovino (Institut für Ur- und Frühgeschichte) Univerze na Dunaju.

Zaradi odisejade dela izkopanin iz nekaterih zasebnih zbirk so se podatki o podrobnejših lokacijah znotraj šmarješkega kompleksa nekoliko pomešali in porazgubili. Avtorica se je tako resnično izjemno potrudila, da je najprej zbrala podatke o vseh starih kopanjih iz pionirskih časov starinoslovja pri nas, jih nato uskladila s razmerami na obsežnem zemljišču in končno v obeh znanstvenih ustanovah izbrskala iz predalov vse ohranjene drobne najdbe. Delo je bilo resnično mamutske narave in se je lahko zadovoljivo uresničilo le z zagrizenim delom večje skupine naših strokovnih kolegov, ki so v prvi vrsti zaslužni za mukotrpno izrisavanje predmetov. Monografija Anje Dular je torej v prvi vrsti soliden arheološki katalog, zelo pregledno in natančno urejen, po zaslugi oblikovalca pa ponuden strokovnemu bralcu v izjemno mikavni obliki.

Po strogo znanstveni plati se delo navezuje na že opravljene kabinetne raziskave različnih arheoloških generacij po II. svetovni vojni, s tem da upošteva tudi nekatere najnovejše ugotovitve. Z novo knjigo o Šmarjeti oziroma Vinjem vrhu, kar je topografsko pravilneje, je ta osrednji dolenski najdiščni skupek dokončno obdelan, kar zadeva starejše najdbe. Zdaj, ko je vse gradivo predstavljeno strokovni pa tudi ljubiteljski javnosti, se šele zavemo izjemne civilizacijske vloge železnodobnih prebivalcev našega prostora. Podobno kot drugod pri nas tudi na šmarješkem arheološkem kompleksu izstopajo nekateri importi z italskega oziroma etruščanskega prostora, kar zgovorno opozarja na razvejane kulturne in trgovske stike med Italijo in Vzhodnimi Alpami že od 7. stoletja pred Kristusom naprej. Dobro bi bilo, če bi se prihodnja podobna arheološka kataloška dela zgedovala po odlični monografiji Anje Dular, ki ji resnično ne moremo ničesar očitati. Škoda, da se je nekaj tiskarskih napak vrnilo v integralni nemški prevod slovenskega besedila.

Davorin Vuga

ZOSIMOS, Neue Geschichte. Übersetzt und eingeleitet von Otto Veh. Durchgesehen und erläutert von Stefan Rebenich. Stuttgart, Hiersemann : 1990. 415 strani. (Bibliothek der griechischen Literatur; Band 31)

Knjiga obsega uvodno študijo s seznamom dosedanjih izdaj Zosima in z izbrano literaturo (str. 1–29), prevod celotnega dela (33–265) z dvema dodatkoma, poročilom patriarha Fotija (Bibl. cod. 98, 9. stol.) o Zosimu (31) in odlomkom iz Jordanesove zgodovine Gotov iz srede 6. stol. (Getica 152–160), ki se nanaša na Alarihovo zavzetje Rima 410 in na premike Zahodnih Gotov v Italiji do odhoda v Galijo (266–268), komentar k vsem prevedenim tekstom (269–401) ter imensko kazalo (402–415).

Uvodna študija predstavlja Zosima kot zgodovinarja, posebej njegovo delo, jezik, vire, svetovni nazor, pomen njegove zgodovine v pozni antiki in njen vpliv na kasnejša obdobja, ter prinaša obširen izbor literature o historiografiji in zgodovini pozne antike. Uvodoma naj izpostavimo nekaj bistvenih dejstev, ki predstavljajo temelj današnjega vedenja o Zosimu. Na podlagi aluzij na sodobnost je nastanek Zosimove zgodovine dokaj zanesljivo datiran v čas 498–518, v dobo cesarja Anastazija. Avtor je bil srednjega ali višjega družbenega porekla (morda pripadnik sloja kurialov?), izhajal je iz sirsokopalestinskega prostora, imel je juristično izobrazbo, poleg tega je dobro poznal historično, filozofsko in antikvarično literaturo v grškem jeziku. Fotij omenja, da je bil po poklicu oz. družbenem rangi »comes« in nekdanji »advocatus fisci«, kar označuje v tisti dobi visokega uradnika s pravniško izobrazbo in sodniško prakso. Njegovo edino poznano delo z naslovom »Historia néa« (novejša zgodovina) obsega prikaz rimske zgodovine od nastanka cesarstva (s kratkim uvodnim ekskurzom o starejši rimski in grški zgodovini, 1,1–5) pa do leta 410, ko se pred opisom zahodnogotskega zavzetja Rima pripoved nepredvidoma konča. Zosimov najvišji vzor je Polibij. Tako kot pri Polibiju usmerja tok zgodovine boginja Usoda (Týche), odločajo o razvoju dogodkov po Zosimu boginje usode (Moire), gibanja zvezd oz. »božja previdnost« (theia prónoia); bistvena razlika od Polibija je ta, da prvi piše o vzponu Rima, Zosimos pa o njegovem zatonu in propadu; medtem ko prvi vidi pogoje za vzpon Rima v dobri državni ureditvi in zlasti spoštovanju bogov (6,56), je po Zosimu vzrok za zaton države rušenje dobre državne ureditve in zlasti opuščanje vere v bogove.